

המיניות בחולי סרטן

ד"ר ירון בוקר

מחלת הסרטן הינה אחת המחלות המפחידות ביותר את אוכלוסית בני האדם. הפחד חזק עד כדי כך שבאוכלוסיות מסוימות מדברים על "המחלה" ולא מזכירים את השם המפורש – הסרטן.

קיימים גידולים סרטניים רבים, באברי גוף שונים ולכל גידול יש השפעות ספציפיות בהתאם לסוגו ומיקומו בגוף האדם וישנן גם השפעות כלליות הקיימות בקרב רוב חולי הסרטן בלי קשר למין החולה, גילו או מיקום הגידול בגוף האדם. מדובר, בהשפעות גופניות ופסיכולוגיות הגורמות לירידה משמעותית בחיי החולים, הסובלים גם כך מהשפעת הגידול ומתופעות הלוואי של הטיפולים השונים.

אחד הגורמים הנפגעים באופן משמעותי אצל הרבה חולי סרטן הוא המיניות.

חשיבות המגע הגופני האינטימי

בזמן משברי חיים, מחלות, נתוחים או כל שינוי בחיי היומיום חשוב לבני האדם המגע. כאשר ילד קטן נופל ונחבל, מה שירגיע אותו בעיקר, יהיה חיבוק של אחד ההורים. המגע, הליטוף והחיבוק חשובים לכן, בכל גיל ובכל מצב חריג. כמובן שבעת גילוי סרטן בגוף, לאחר נתוח הקשור למחלה או בעת טיפולים כמוטרפיים או הקרנות, חשוב לחולה להרגיש אהבה מצד הקרובים אליו. לעיתים קרובות אנו נוכחים לראות שדוקא במצבים אלו ישנה התרחקות גופנית בין החולה לבן או בת זוגו.

ממה נובע הריחוק בין בני הזוג?

הריחוק נובע מסיבות שונות, גופניות ופסיכולוגיות. בעת משבר, חרדה או סטרס גופני אחת המערכות המפסיקה לתפקד היא המערכת המינית. זהו מעין מנגנון הגנה שדרכו הגוף מנסה לשמור את הכוחות להאבקות במלחמה החשובה יותר.

חלק מהריחוק נובע גם משינויים גופניים החלים בגוף כתוצאה מהסרטן או כתופעת לוואי של הטיפולים. החולה-הגבר אינו מרגיש מספיק גברי והחולה-האשה אינה מרגישה נשית, ולכן קורה לעיתים קרובות שהם מנסים להתרחק מבני הזוג שלהם.

"מטרת הריחוק" הינה לפעמים הצורך להגן על בן/ת הזוג כי הם חושבים שאינם מיניים מספיק, אינם נראים במיטבם ובני הזוג בודאי אינם חושקים בהם עכשיו. לעיתים רחוקות זהו המצב הנכון, אך בדרך כלל בני הזוג ממשיכים לאהוב את החולים במחלה, גם אם אינם נראים באותו רגע במיטבם. הצורך של בני הזוג, הבריא והחולה, להגן על עצמם ובעיקר על

בן זוגם, גורם למרבה הפלא לריחוק. כך נוצר מצב אבסורדי, במקום להתקרב, להתחבק, להתנשק ואולי אף לבכות ביחד, יכולה להווצר מעין חומה מלאכותית הגורמת להתנהגות לא טבעית ומרוחקת. דווקא במצב בו הכי טבעי לרצות להיות יחד – ישנו ריחוק.

האם זה שונה מכל מצב אחר של דכאון?

חשוב לדעת שכל מצב של חרדה ודכאון מכל סיבה שהיא, גורמים לירידה בתשוקה המינית ובתפקוד המיני. אין ספק שמחלת הסרטן, אינה יוצאת מהכלל הזה,

אבל . . . יש להבדיל בין יחסי מין לבין אינטימיות ומגע של רוח ואהבה. אמירה זו נוגעת אמנם גם לבני הזוג של החולים, אך בראש וראשונה היא נוגעת לחולי הסרטן עצמם.

קיים משולש של יחסי גומלין בין - החולה - בן/בת הזוג - והמחלה.

מה עוזר בשימור האינטימיות במצבי חולי?

הגישה הבסיסית למין ומהות הקשר הזוגי (הכללי והמיני) הינם גורמים משמעותיים ביותר בשימור האינטימיות.

הפתיחות בין בני הזוג משמעותית אף היא. היכולת לא להסתיר את המחשבות והחששות זה מזו, למרות הקושי הרגשי לעשות כן, מחזקת בדרך כלל את שני הצדדים. אם במקום רגש רחמים מחזקים את רגש האהבה, ההתמודדות עם המחלה תהיה קלה יותר.

אם לא עושים כך, מופעל מעין אפקט ספירלה. החולה מתרחק באופן הדרגתי ונסגר עם עצמו, בן הזוג מנסה בתחילה להתקרב אך כאשר אין תגובה מתאימה מופיעים ריחוק ועלבון המגבירים את הנתק. בתחילה הנתק הוא בין בני הזוג ובאופן הדרגתי גם מהסביבה הכללית ואף מהמשפחה הקרובה.

מדוע לא מגיעים לטיפול מיני במהלך מחלת הסרטן?

הסיבות לכך רבות ומגוונות. ראשית יש עיסוק בחיים ומוות ו"הראש לא פנוי לענין כה שולי כמו המין". בנוסף ישנה מחשבה בציבור שבעיות בתפקוד המיני אינן ענין רפואי ולכן אין לפנות לרופאים בקשר לכך. כמו כן ישנה מחשבה שדיבור בנושא המין שהוא עדיין טאבו, יביך את הרופא ולכן יש אי נעימות לפנות אליו בקשר לבעיות מיניות. גם חוסר התקשורת בין בני הזוג יגרום לכך שהנושא לא יעלה על סדר היום שלהם ולכן טיפול מיני לא ידון ביניהם. במצב כזה יש רק אפשרות אחת – שני הצדדים מפסידים.

מה עושים במרפאה לטיפול מיני?

המרפאות לטיפול מיני מנוהלות באופן דיסקרטי, המאפשר פתיחות מקסימלית בין בני הזוג למטפל. הרישום בתיקים הוא דיסקרטי וסודי ובדרך כלל אין מגע בין המטופלים השונים. המרפאה משלבת טיפול בענינים גופניים ורגשיים. הטיפול "נתפר" על פי צרכי בני הזוג והוא כולל הדרכה לסוגי מגע שונים, טכניקות הרפיה, פריקת המתח בשיחות ולעיתים טיפול תרופתי.

מהם עקרונות הטיפול המיני בחולי סרטן?

התקדמות מינית לפי קצב החולה ובן/ת הזוג
מגע גופני הדרגתי – בתחילה כללי, בהמשך אינטימי ורק לבסוף מיני
לגיטימציה להנאה גופנית גם ללא אקט של חדירה
שיתוף בן/ת הזוג בתחושות ובפחדים
ללא רחמים עצמיים או רחמים על בן/ת הזוג
המיניות – היא תמונת ראי של הזוגיות הכללית

מהם תפקידי המטפל?

לתת מידע רפואי ומיני בהתאם למצב הגופני והרגשי
לתת לגיטימציה לצרכים ולרגשות הזוגיים והמיניים
לדון בתחושות כלפי בן/ת הזוג בהקשר למין
לדון בתחושות של בן/ת הזוג בקשר למיניות
לידע על חשיבות התפקוד המיני כחלק מהחזרה לחיי שגרה
לידע על אפשרויות הטיפול הנתפרות במיוחד לזוג הספציפי

מה ניתן לעשות לבד, כדי לשמר את המיניות במהלך המחלה?

לדאוג לחיי זוגיות טובים
יצירת זמן איכות זוגי על ידי יצירת אוירה (נרות, חופשה)
מין לא ספונטני - קביעת "פגישה למין ביומן"
מגע אינטימי גופני, לאו דווקא עם חדירה מליאה
קביעת "סוג המין" ותדירות חיי מין בהסכמה הדדית

זכרו – אהבה ומגע גופני גורמים לרוגע ומאפשרים להתגבר על הרבה בעיות !